

בס"ד. שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר, ה'תשח"ו.

א. בפרשת שקלים נאמר: "זה יתנו גו' מחצית השקל גו' לכפר על נפשותיכם", ש"נתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ושנה², ועז"נ "לכפר על נפשותיכם", דהיינו³, הכפרה על חטא העגל, כדאיתא בירושלמי⁴ ובמדרש⁵.

חטא העגל הי' חטא כללי⁶, שפגע לא רק באותם אנשים שהשתתפו בכך, אלא גם שבט לוי, שלא השתתפו בחטא זה⁷, ואפילו משה רבינו, שבשעת מעשה לא הי' כלל באותן ד' אמות, והיינו, שלא הי' אפילו בגדר ד"מי שיש בידו למחות כו"⁸, מ"מ, גם בו פגע החטא, כמ"ש "לך רד", ואמרו רז"ל¹⁰: "רד מגדולתך".

וכשם שחטא העגל הי' ענין שבו נכשל כלל ישראל בתור שלימות של כללי¹¹, והיינו, שהי' זה קלקול כללי — לכן גם התיקון והכפרה על זה הוצרך להיות ע"י ענין כללי, שכולם היו שוים בו¹², כיון שהי' זה ענין של כלל ישראל.

ב. והביאור בזה בפרטיות יותר:

ידוע שחטא העגל הי' באותו סוג כמו חטא עץ הדעת. ע"י חטא עץ הדעת ירדה זוהמא לעולם, ובשעת מתן תורה פסקה זוהמתן, וע"י חטא העגל חזרה¹³.

ומזה מובן, שיכולים להבין בכירור יותר את ענינו של חטא העגל, ע"י ההתבוננות במה התבטא חטא עה"ד, ובענינו של מתן תורה:

(7) פרש"י במדבר א, מט. ג, יב. ועוד.
 (8) ראה שבועות לט, ב. הובא בתניא פ"א.
 (9) תשא לב, ז.
 (10) ברכות לב, א. הובא בפרש"י עה"פ.
 (11) ולכן הי' זה נוגע גם למשה רבינו, עליו נאמר (ברכה לג, ה) "ויהי בישראל מלך" (מהנחה בלתי מוגה).
 (12) כמ"ש (תשא ל, טו) "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" (מהנחה בלתי מוגה).
 (13) שבת קמו, רע"א. זח"א נב, ב.

(1) תשא ל, יג-טו.
 (2) פרש"י עה"פ.
 (3) מכאן עד סוס"ד הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 162 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
 (4) שקלים פ"ב ה"ג.
 (5) תנחומא תשא יו"ד.
 (6) והוא החטא הראשון — לאחרי מ"ת, שבו פסקה הזוהמא שירדה לעולם ע"י חטא עץ הדעת, כדלקמן ס"ב (מהנחה בלתי מוגה).

בתחלת הבריאה — "עולם על מילואו נברא"¹⁴, ו"עיקר שכינה בתחתונים היתה"¹⁵. ע"י חטא עה"ד ירדה זוהמא לעולם, ובגלל זה לא הי' העולם כלי לאלקות בגילוי. וכידוע, שהגם שקיימו האבות כל התורה עד שלא ניתנה¹⁶, מ"מ, לא הי' קיום התורה קשור עם גשם העולם באופן פנימי, כיון שרוחניות וגשמיות היו רחוקים זמ"ז — רוחניות לא היתה יכולה לבוא בגשמיות בפנימיות ובאופן של קליטה¹⁷.

והחידוש דמתן תורה הוא — שבטלה הזוהמא, היינו, שנעשה זיכוך בעולם, ולכן יכולים תורה ומצוות להיות בדברים גשמיים בפנימיות, לעשות מהגשמיות כלי לאלקות.

ואילו חטא העגל שב ועורר את הזוהמא של חטא עה"ד בכללות העולם.

בודאי נשאר החידוש דמתן תורה גם לאחר חטא העגל¹⁸, שהרי גם עכשיו ישנו חילוק בין בני" לאוה"ע, להבדיל. אצל בני" הרי גם עכשיו¹⁹ נשאר תורה ומצוות בגשמיות, שענינם הוא לחבר ולאחד גשמיות עם אלקות. אבל אעפ"כ, חזרה מדה מסויימת של זוהמא, וזוהמא זו היא לא רק באנשים פרטיים וענינים פרטיים, אלא גם בכללות העולם.

ג. עפ"ז יובנו כמה דינים שהיו במחצית השקל²⁰:

(א) הממון שנתן כל יחיד נעשה ממון ציבור. כל אחד נתן מממונו, אבל הי' צריך ליתן באופן שיתבטל מתורת ממון יחיד, וגם לא שותפות של כמה יחידים, אלא ממון ציבור.

(ב) בממון של מחצית השקל קנו קרבנות ציבור דוקא.

הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות (סדר קדשים) מבאר, שישנם ארבע סוגים של קרבנות: (א) קרבנות ציבור, (ב) קרבן יחיד, (ג) קרבן ציבור דומה לקרבן יחיד, (ד) קרבן יחיד דומה לקרבן ציבור.

קרבן ציבור היינו הקרבנות שיש להם זמן קבוע, ומקריבים אותם בתור ציבור, כמו תמידין ומוספין. קרבן יחיד היינו הקרבנות שאין להם זמן קבוע, וכל אחד מקריב אותם בתור יחיד. קרבן ציבור דומה לקרבן

(19) לאחר חטא העגל, שאז הורד עדים, כמ"ש (תשא לג, ה"ו) "ועתה הורד עדיך .. ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב" (מהנחה בלתי מוגה).

(20) ראה גם שיחת ש"פ פקודי, פ' שקלים דאשתקד ס"ח (תו"מ ח"ט ע' 124). וש"נ.

(14) ראה ב"ר פי"ב, ו.

(15) שם פי"ט, ז.

(16) יומא כח, ב. וש"נ.

(17) ראה בכ"ז לקו"ש ח"א ע' 41. תו"מ

חט"ו ע' 231. וש"נ.

(18) ראה ניצוצי אורות לזח"ג יד, ב.

יחיד היינו הקרבנות שמקריבים אותם בתור ציבור, אבל אין להם זמן קבוע, כמו פר העלם דבר. וקרבן יחיד דומה לקרבן ציבור היינו הקרבנות שמקריבים אותם בתור יחיד, אבל יש להם זמן קבוע, כמו קרבן פסח.

קרבן יחיד, גם קרבן יחיד שדומה לקרבן ציבור — לא קנו מממון מחצית השקל. אודות קרבן ציבור שדומה לקרבן יחיד — יש פלוגתא²¹, וההלכה היא שגם עבורם לא לקחו ממחצית השקל. אלא דוקא עבור קרבן ציבור ממש לקחו ממחצית השקל.

והטעם הפנימי על שני הדינים: כיון שמחצית השקל הי' ענין כללי — הוצרך להיות ממון ציבור, ושימש עבור קרבנות ציבור ממש.

ד. ומחצית השקל הוא התיקון על חטא העגל:

במחצית השקל נאמר "זה יתנו" — "זה" לשון גילוי, כמארז²²:
"כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה א-לי".

והיינו, שע"י מחצית השקל ועבודת הקרבנות, ובזמן הזה, ע"י עבודת התפלה שבמקום קרבנות תקנום²³ — מבטלים את הזוהמא וחוזרים וממשיכים גילוי אלקות בעולם²⁴, כמו שהי' קודם החטא, ובאופן נעלה יותר, בכיאת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

* * *

ה. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה זה יתנו גו'.

* * *

ו. בפרשת השבוע נאמר²⁵ "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך", ואיתא²⁶ במדרש תנחומא²⁷ "מלוה ה' חונן דל²⁸, כביכול לה' הוא מלוה", והיינו, שהפעולה דנתינת הצדקה — "חונן דל" — היא בבחינת "מלוה הוי'", שנותנים הלוואה להקב"ה.

(21) מנחת נב, א.

(22) שמו"ר ספכ"ג.

(23) ברכות כו, ב. זח"ב כ, ב.

(24) וכדי לפעול את הגילוי ד"זה" — צריך להיות "יתנו": כל הנותן בעין יפה הוא נותן (ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ), היינו, שעבודת התשובה (שפועלת הכפרה על החטא) צריכה להיות באופן שנותן כל עניניו וכל כחות נפשו לאלקות בעין יפה (מהנחה

בלתי מוגה).

(25) כב, כד.

(26) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפסה בלקו"ש ח"א ס"ע 160 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(27) פרשתנו טו.

(28) משלי יט, יז.

התשלום של הקב"ה — הוא לפי המדה שלו, וכיון שהקב"ה הוא בלי גבול, הרי התשלום שלו הוא גם בלי גבול.

וכפי שדובר בהתוועדות דיו"ד שבט²⁹, אודות ביאור הצ"צ בספר החקירה בתחילתו, שהגם שבלי גבול בפועל אינו שייך בנבראים, שהרי אפילו כאשר יתוסף עוד ועוד, הרי סוכ"ס נשאר הדבר בהגבלה — הנה רק בפועל אין בלי גבול בנבראים, אבל בכח, יכול הקב"ה להמשיך וליתן עוד ועוד, דור אחר דור, עד אין קץ.

ובעומק יותר — דבר שהוא גבולי בזמן, הנה התחלת הסוף שלו, שינוי וחלישות, מתחיל זמן רב לפני³⁰. וכלשון הידוע³⁰, שנבראים³¹, מיום הבראם הולכים ומתיבשים. מזה מובן, שראיית השפעה שבמשך זמן רב אין בה חלישות³², ואדרבה — הרי זה מגדרי אין-סוף בפועל. זהו כללות הענין והמשכת בלי גבול בגבול.

ז. בצדקה, ש"שקולה כנגד כל המצות"³³, הרי האופן היותר נעלה הוא — גמילות חסדים, ע"פ מאמר רז"ל³⁴ "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה", ד"צדקה לעניים" דוקא, ו"גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים".

מצד צדקה — בהכרח שיהיו עשיר ועני, כי, אם כולם יהיו עשירים — "חסד³⁵ ואמת מן ינצרוהו"³⁶, "לא יחדל אביון מקרב הארץ"³⁷; אבל מצד גמילות חסדים — אין צורך בעני, "אפס כי לא יהי' בך אביון"³⁸, כיון שגמילות חסדים היא גם לעשירים.

ח. כיון שהיום בלילה נערכת האסיפה של החברה גמילות חסדים שומרי שבת³⁹,

— האמת היא שהשם "שומרי שבת" אינו מכוון, שהרי כשם שבגמילות חסדים לא צריך להיות חילוק בין עניים לעשירים, כמו"כ לא

(33) ב"ב ט, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).

(34) סוכה מט, ב. שו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ו.

(35) תהלים סא, ח.

(36) שמור"ר פל"א, ה. תנחומא שם ט.

(37) פ' ראה טו, יא.

(38) שם, ד.

(39) ראה גם מכתב כ"ג שבט שנה זו

(אג"ק חט"ז ע' חצר) — "להנהלת חברה

גמילות חסדים שומרי שבת".

(29) בתחלתה (לעיל ע' 30). וש"נ.

(30) המשך מים רבים תרל"ו פל"ג (וראה

גם סה"מ תשי"א ע' 142). עיי"ש.

(31) הכוונה לנבראים שהם קיימים רק

"במין".

(32) ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"א: "יום

נכנס כו' השמים והארץ בהבראם ביום עשות

כו'" (וראה גם סה"מ תשי"א שם ובהערת

כ"ק אדמור"ר שליט"א שם).

צריכים להיות חילוקים אחרים. אלא מסתמא הכוונה בזה היא בתור
— מטרה —

ישתתף כל אחד בזה, וילוו כסף להקופה על זמן היותר ארוך, שאז
תוכל הקופה להלוות סכומים גדולים יותר לזמנים ארוכים יותר, ועי"ז
הנה כל המשתתפים בזה יקיימו גמילות חסדים.

וכשם שבגמילות חסדים אין הגבלה של עניים ועשירים בנוגע
לאלו שצריכים להלוות להם — כמו"כ לא צריכה להיות הגבלה בנוגע
לאלו שישתתפו בזה, ולכן יתן כל אחד להקופה⁴⁰.

וענין זה מתאים עם פרשת שקלים שקורין היום, וכידוע פתגם
רבינו הזקן⁴¹ שצריכים לחיות עם הזמן, עם הקריאה בתורה שבזמן זה
— שהרי במחצית השקל השתתפו כל בני".

* * *

ט. בתפלת מנחה מתחילים לקרוא פרשת תרומה.

בהתחלת⁴² הפרשה נאמרה תיבת "תרומה" ג' פעמים: (א) "ויקחו
לי תרומה"; (ב) "אשר ידבנו לכו תקחו את תרומתי"; (ג) "וזאת התרומה
אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחושת".

ואיתא בירושלמי⁴³ שג' התרומות הם: תרומת בקע לגולגולת
שנעשו מהם האדנים. תרומת המזבח בקע לגולגולת לקנות מהם קרבנות
ציבור. תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד.

ומפרש בירושלמי ג' הפעמים שנאמרה תיבת "תרומה" בפסוק —
על איזו תרומה מרמז כל אחד מהם: "ויקחו לי תרומה" — קאי על
תרומת האדנים, "תקחו את תרומתי" — על תרומת המזבח, "וזאת
התרומה אשר תקחו מאתם גו'" — על תרומת המשכן.
ואופן הלימוד מהפסוק הוא:

"וזאת התרומה אשר תקחו מאתם", שעז"נ "זהב וכסף ונחושת
גו'", כל י"ג או ט"ו הדברים⁴⁴ — קאי על נדבת המשכן.

42) מכאן עד סוסי"א — הוגה ע"י כ"ק
אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש
ח"א ע' 162, והמשכה בע' 165 ואילך.
במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י
המו"ל.

43) שקלים רפ"א.

44) ראה לקו"ש חכ"א ע' 153. וש"נ.

40) אך ברצוני להבהיר: במגבית של יו"ד
שבט ה' ניכר, שכל מי שלמטה מטה יותר,
נותן סכום גדול יותר, ובשמחה יתירה. ולכן
יש להבהיר בנוגע לתלמידי הישיבה —
שיתנו סכום היותר קטן (מהנחה בלתי מוגה).
41) סה"ש תש"ב ע' 29 (נעתק ב"היום
יום" ב חשון).

"תקחו את תרומתי", שעז"נ "אשר ידבנו לבו" — קאי על קרבנות, שבהם נוגע מחשבה שבלב (וכמו"כ גם תפלות שכנגד תמידין תקנום²³ — שהרי התפלה היא עבודה שבלב⁴⁵, שעיקרה הוא מחשבה).
נשאר איפוא הלשון "ויקחו לי תרומה" — שקאי על תרומת האדנים.

עפ"ז נמצא שתיבת "לי" נכתבה בתרומת האדנים דוקא.

האמת היא ש"ויקחו לי" קאי על כל ג' התרומות, ובעומק יותר קאי על כללות התורה והמצוות, כדאיתא בתניא⁴⁶ בשם הזהר⁴⁷, שע"י תורה ומצוות נעשה "ויקחו לי" — "אותי אתם לוקחים"⁴⁸. אבל אעפ"כ, נכתבה תיבת "לי" בפירוש בנוגע לאדנים דוקא.

והיינו, שדוקא באדנים ישנו בגילוי הענין ד"לי" — "כל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם"⁴⁹.

י. האדנים היו החלק היותר תחתון של המשכן. ואעפ"כ היו דוקא הם היסוד של המשכן כולו, גם של הקרשים והיריעות, אף שהיו למעלה מהאדנים.

ענינם של האדנים בעבודת האדם הוא — שפלות וביטול.

הקרשים בנפש האדם הם הכחות הפנימיים, שכל ומדות. ולכן היו עשר אמות, כנגד עשר כחות הנפש⁵⁰. והיריעות הם הכחות המקיפים.

האדנים הם למטה מכל העבודות הפרטיות, שזהו"ע השפלות והביטול דקבלת עול. ואעפ"כ הי' זה דוקא היסוד של המשכן כולו, כפי שאנו אומרים⁵¹: "ונפשי כעפר לכל תהי", ודוקא עי"ז — "פתח לבי בתורתך ובמצוותיך תרדוף נפשי".

יא. וזהו גם הטעם לכך שתרומת האדנים היתה רק בשנה הראשונה, אבל שאר התרומות היו גם לאח"ז — כי:

שפלות וביטול — הם יסוד והתחלת העבודה, שצריכים להיות לכל לראש; ולאחרי כן, כאשר ישנו כבר היסוד — צריכים לעסוק במדרגות פרטיות שבעבודה.

49) ראה ויק"ר פ"ב, ב. וראה גם לקו"ת במדבר ט, ג.

50) ראה תקו"ז תי"ט (סא, א).

51) בתפלת "אלקי נצור כו" (ברכות יז,

א).

45) תענית ב, א.

46) פמ"ז.

47) ח"ב קמ, ב.

48) תנחומא אמור יז.

ולכן, התחלת עבודת היום היא — "מודה אני" ו"הודו להוי", כי, הודאה וביטול הם התחלת ויסוד העבודה; ולאחרי כן באים המדריגות הפרטיות: פסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע, קריאת שמע וכו'.

וזהו גם הטעם שתיבת "לי" נאמרה בתרומת האדנים דוקא: לקיחת העצמות, "לי" — היא ע"י ביטול דוקא. "לא באש הוי", "לא ברעש הוי" ו"לא ברוח הוי", כי אם, ב"קול דממה דקה"⁵² — "תמן קאתא מלכא"⁵³ (וכמבואר בארוכה ד' ענינים אלו בהמשך תער"ב⁵⁴).

יב. וכיון שיסוד ושורש העבודה הו"ע האדנים, שע"ז ויקחו לי", והרי "עוז וחדוה במקומו"⁵⁵ — צריכים לעשות זאת בשמחה. ובפרט בעמדנו בשבת מברכים חודש אדר, ש"משנכנס⁵⁶ אדר מרבין בשמחה"⁵⁷.

(55) דברי הימים־א טז, כז.

(56) תענית כט, סע"א.

(57) חסר הסיום (המור"ל).

(52) מלכים־א יט, יא־יב.

(53) תקו"ז בהקדמה (ג, רע"ב).

(54) ח"ב פשצ"ח ואילך.